ANTONIO SCHEMBRI

(1813 - 1872)

Ġużè Attard Tabone

Antonio Schembri huwa meqjus bħala missier l-Ornitoloġija Maltija għax kien l-ewwel Malti li kiteb dwar l-istudju ta' l-għasafar tal-gżejjer Maltin. Huwa twieled il-Belt Valletta fl-10 ta' April 1813 u miet fis-7 ta' Diċembru 1872: 120 sena ilu. F'għeluq il-mitt sena mill-mewt tiegħu, is-Soċjetà Ornitoloġika – MOS kienet waħħlet mafkar ta' l-irħam fil-ġonna tal-Buskett biex tfakkar din l-okkazjoni. Mill-1972 'l hawn issemmew numru ta' toroq għal Antonio Schembri. Waħda minnhom hija dik f'Birżebbuġa fejn Schembri kellu d-dar tal-villeġġatura tiegħu u fejn kien iżomm għall-istudju tiegħu kollezzjoni kbira ta' għasafar, bebbux tal-baħar, friefet u insetti, u anke fossili. Id-dar kienet verament mużew ta' l-istorja naturali u għaldaqstant nistgħu nsejħulha l-ewwel kollezzjoni xjentifika ta' din ix-xorta hekk kbira u varja. Fid-dar tal-Belt fejn kien joqgħod, f'numru 56 Triq il-Merkanti, Schembri kellu kollezzjoni kbira tan-numiżmatika b'ħafna muniti lokali antiki. Kellu wkoll kollezzjoni kbira ta' kotba fuq l-istorja naturali, fosthom ix-xogħlijiet ta' Camillo Rondani, Linnaeus, Lamark, Cuvier, Savi, Blumenback, Lesson, Temminck u l-*Iconografia della Fauna Italica* ta' Carlo Bonaparti li kien irregalaħulu l-awtur innifsu.

Antonio Schembri — ritratt misluf mill-awtur.

Antonio Schembri kien awtur ta' ħafna xogħlijiet fuq suġġetti diversi. Bejn l-1843 u l-1846 kiteb tliet xogħlijiet fuq l-ornitoloġija. Fl-1847 Schembri sab dubbiena ġdida għax-xjenza. Din ġiet imsemmija għalih minn Rondani u għadha ġġib ismu sal-lum: *Ochtherae schembrii* (Rondani). Dubbien ieħor li għall-ewwel l-isem tiegħu kien marbut ma' ta' Schembri kien *Eumerus delicatae schembri* illum magħrufa bħala *Eumerus pulchellus,* u *Sphaerophoria oleandri schembri,* illum magħrufa bħala *Sphaerophoria ruppellii.* Rondani kien iddeskriva numru ta' dubbien ieħor minn fuq dak li bagħatlu Schembri. Schembri kien ukoll kiteb nota fuq żunżana *Leucopsis costae* li huwa sem-

ma għall-ħabib tiegħu n-naturalista Taljan Achille Costa. Din in-nota nqalbet għall-Franċiż minn M. A. Pierret u dehret fil-*Anales de la Sociètè Entomologique Francaise* numru LXXXVII ta' l-1847 f'paġna 87. Fil-ktieb tiegħu fuq l-għasafar ta' Malta, *Catalogo Ornitologico del gruppo di Malta,* li Schembri ppublika fl-1843, huwa jsemmi li l-Kanġu ta' Filfla kien speċi differenti u għalhekk semmieh *Thalassidroma melitensis* (Schembri). Iżda dan l-għasfur kien diġa' ġie msemmi *Hydrobates pelagicus* u l-isem ta' Schembri ma setax jiġi aċċettat. Ta' interess f'dan il-qasam huwa l-fatt li xi ornitoloġisti li qed jagħmlu studju fuq dan l-għasfur qegħdin jaraw xi differenzi bejn il-Kanġu ta' Filfla tal-Mediterran u dawk ta' l-Atlantiku, u jista' jagħti l-każ li 'l quddiem dan l-għasfur fil-Mediterran jitqies bħala sottospeċi. Huwa ta' interess ukoll li fil-Mużew ta' Liverpool, fl-Ingilterra, insibu Kanġu ta' Filfla li Schembri nnifsu kien bagħat f'Marzu ta' l-1847.

Is-Soċietà Agraria twaqqfet fl-1844, b'Antonio Schembri bħala l-ewwel segretarju tagħha. Hu baqa' f'din il-kariga sa l-1855, meta sar president ta' din is-soċjetà, kariga li baqa' jokkupa sa ma miet fl-1872. Meta wieħed iqalleb il-paġni ta' l-istorja u jiltaqa' mal-ħidmiet li għamlet is-Soċietà Agraria għall-ġid tal-biedja matul l-ewwel 25 sena ta' ħajjitha, iħoss ċertu sodisfazzjon. Waqt li kont inqalleb id-dokumenti sabiex niġbor xi tagħrif storiku dwar is-Soċietà Agraria ntbaħt kemm din is-soċjetà kienet il-benniena tal-biedja organizzata f'Malta u kif fi żmien ta' nuqqas ta' tagħlim swiet bħala torċa li wriet it-triq lil dawk li xtaqu jkunu jafu aktar dwar il-ħidma ta' l-art. Dan kien ir-riżultat li Schembri ta fit-tmexxija ta' din is-soċjetà, kif ukoll is-sehem li ta fil-pubblikazzjonijiet ta' ħafna minn kitbietu fuq l-agrikoltura, li dehru bejn l-1845 u l-1869.

Iżda Schembri ma kienx jikteb biss fuq l-istorja naturali u l-agrikoltura. Huwa kiteb ukoll fuq l-ekonomija (1851), fuq l-emigrazzjoni (1866-1867), fuq l-istatistika tal-vapuri f'Malta (1858-1866), u fuq il-ġurnaliżmu (1866). Fl-1844 kiteb il-bijografija tal-ħabib tiegħu n-naturalista magħruf il-Prinċep Carlo Bonaparte, in-neputi ta' Napuljun Bonaparte. Dan ix-xogħol li kien stampat f'Malta bit-Taljan ġie maqlub għall-Franċiż u fl-istess sena ġie stampat fi Franza. Biċċa xogħol oħra interessanti ta' Schembri kienet il-pubblikazzjoni tas-*Selva di Autori e traduttori Maltesi* fl-1855, forma ta' dizzjunarju ta' awturi Maltin. Fl-1861, Schembri qaleb għat-Taljan xogħol ta' William Prescott fuq l-Assedju ta' Malta: *Memorabile assedio di Malta nell'anno 1565 descritto da Guglielmo Prescott.*

Schembri kien ukoll membru korrispondent ta' ħafna istituzzjonijiet intellettwali barranin bħal, ngħidu aħna, is-*Société Entomologique de France* li kienet aċċettat lil Schembri fl-1847. Kien ukoll wieħed mill-fundaturi tas-*Society of Archaeology, History and Natural Sciences* li twaqqfet fl-1866, iżda li sfortunatament għebet fl-1868. Fost oħrajn kien hemm ukoll imsieħeb

f'din is-soċjetà l-magħruf avukat u poeta Ġian Anton Vassallo kif ukoll in-naturalista tabib Andrew Lieth Adams.

Ta' 25 sena Schembri kien diġa' direttur tad-ditta ta' missieru *Gio Batta Schembri e Figli* li kienet tinnegozja fit-trasport tal-merkanzija marittima għal Malta. Dan ix-xogħol ġiegħel lil Schembri jsiefer, u b'hekk ġie f'kuntatt ma' ħafna nies influwenti barranin. Fl-1836 inħatar konslu tal-Prussja u fl-1849 Konslu tal-Belġju. Minħabba dawn il-ħatriet, Schembri tilef postu bħala rappreżentant tal-Kunsill tal-Gvern wara li ġie elett għad-distrett ta' Għawdex fl-1856. Skond il-Gvern Kolonjali ma setax jirrappreżenta pajjiż barrani u fl-istess ħin jirrappreżenta lill-poplu fil-Kunsill tal-Gvern.

Mal-kollega tiegħu Ġiuseppe Gauci Azzopardi tas-Soċietà Agraria u bil-għajnuna tal-Gvernatur Sir William Reid, fl-1854 Schembri beda l-wirja agrikola li għadha ssir kull sena fl-Imnarja fil-Buskett. Kien għalhekk li l-mafkar li s-Soċjetà Ornitoloġika – MOS waqqfet għal Antonio Schembri sar fil-Buskett. Fl-1856 bdieha f'Għawdex fejn għadha ssir kull sena f'Santa Marija.

Kien Carlo Bonaparte li ħajjar lil Antonio Schembri għall-istorja naturali. Hija ħasra kbira li l-korrispondenza ta' Schembri ntilfet kollha u ħafna tagħrif għeb magħha. Iżda nafu li Schembri għen ħafna lil Bonaparte meta dan kien qiegħed jikteb il-ktieb monumentali *Iconografia della Fauna Italica* billi kien bagħatlu xi għasafar minn Malta biex jistudjahom. Schembri kien ħabib ta' naturalisti kemm Maltin kif ukoll barranin. Fost dawn insibu lil Stefano Żerafa, Ġian Carlo Grech Delicata, Ġiuseppe Mamo, Gavino Gulia, Charles Wright, Nicola Ardoino u l-Kurunell Henry Maurice Drummond-Hay tal-*42nd Royal Highlanders Regiment*, li wara sar l-ewwel president tal-*British Ornithologist Union.*

Kien għal servizz bla heda li r-Re tal-Belġju ddekorah bl-*Ordni ta' Leopoldu.* Anke l-Papa Piju IX ddekorah bis-Salib ta' San Girgor Manju.

Antonio Schembri kien miżżewweġ lil Concetta Żammit u dawn baqgħu mingħajr tfal. Antonio miet fis-7 ta' Diċembru 1872 u Concetta fl-4 ta' Lulju 1905. It-tnejn jinsabu midfuna fil-kripta tal-Knisja ta' Ħal Għaxaq. Ħallew ġid kbir warajhom, iżda l-akbar patrimonju kien dak li Antonio Schembri ta lill-istorju naturali tal-gżejjer Maltin speċjalment fil-qasam ta' l-istudju ta' l-għasafar. ❑